

עונג שבת

גליון מס' 2302 / מערכת 0556726054

שנה מ"ו

שב"ק פר' "דברים" תשפ"ו

"בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה" [א', ה']

את המילה "היטב" – "ה" (5), "הי" (15), "היט" (24), "היטב" (26), נקבל בגימטריה 70. רבינו בחיי מפרש שמשה רבינו באר לעמ"י עכשיו, בשנת הארבעים את כל המצוות והשמייע להם את עשרת הדברות, לפי שהאבות שמעו אותם מפי הקב"ה, חזר משה והשמייעם, ואע"פ שכבר ידעו אותם מפי אבותיהם והאמינו בהם, הנה נבואת משה מבוררת אצלם ומוחזקת בעיניהם, ומה ששמעו מפיו כאילו שמעו מפי עליון, והספורנו מפרש שמשה רבינו באר להם את מה שחשב שיפול בו ספק אחרי מותו ודווקא כאן בערבות מואב, שזוהי החנייה האחרונה שלהם לפני כניסתם לארץ, לכן ביאר להם כעת את כל התורה.

"רב לכם שבת בהר הזה" [א', ו']

בהעלותך "ויסעו מהר ה' " [י', ל"ג] כתינוק הבורח מבית הספר [ילקוט שמעוני] ולפי זה גם כאן מתפרש הפסוק כתוכחה לישראל על שנסעו מהר סיני בשמחה, ולא נתנו לבם כמה טובה קבלו במקום זה.

[שמועה טובה]

כותב רש"י "באר את התורה – בשבעים לשון פירשה להם". מנין לרש"י שמשה פרש את התורה בשבעים לשון. מסביר המהר"ל מכיוון שהתורה שינתה כאן וכתבה לשון "באר" [ולא נא' ויאמר או וידבר], משמעותו שהדברים מבוארים, שלא היה אחד שלא הבין, ומכאן למד רש"י שפירשה בשבעים לשון. לדעת הרא"ם רש"י למד זאת מגזירה שווה, נאמר כאן "באר" ונאמר בפרשת כי תבוא [כ"ז, ח'] "באר היטב" לגבי האבנים שהקימו בהר עיבל, כמו ששם כתבו את דברי התורה בשבעים לשון, כך גם כאן באר משה את התורה בשבעים לשון, ומסביר הרא"ם מנין שבאר היטב הכוונה לשבעים לשון, מפני שאם נפרק

פירש רש"י: "ויש מדרש אגדה, הרבה גדולה לכם, ושכר על ישיבתכם בהר הזה, עשיתם משכן, ומנורה, וכלים, וקבלתם תורה וכו'", וצריך להבין הרי הפסוקים מדברים בדברי תוכחה לישראל, ואיזו תוכחה יש בדברים אלו. וצריך לומר ע"פ מה שפירשו חז"ל על הפסוק בפר'

ועוד מה הביאור במה שאמרו "שלא הלכו בה", היינו שלא ברכו בתורה תחילה, דמה השייכות זה לזה! מבאר ה"בית הלוי" [ע"ה] בפרשת יתרו ש"לא הלכו בה" הכוונה שבעת שהלכו לעסקיהם לפרנסתם וכדומה הסיחו דעתם מהתורה ולא היתה דעתם עליה, וזהו "על עזבם את תורת".

"על מה אבדה הארץ" – בנדרים דף פ"א, א' איתא: מאי דכתיב "מאי האיש החכם ויבן את זאת", דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו דכתיב "ויאמר ה' על עזבם את תורתי וגו'", היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה, אמר רב יהודה אמר רב לומר שאין מברכין בתורה תחילה. ויל"ע דאם לא בירכו ברכת התורה כלל ודאי היה הדבר ידוע לכל, וא"כ מדוע החכמים והנביאים לא פירשוהו?

לעשות זכר לחורבן

נכון עושים אלו שמציירים ציור של הכותל המערבי באותה אמה על אמה, או ציור של ירושלים תבוב"א. ה. בית שנבנה ע"י ישראל והוא לא הניח בו אמה על אמה חייב הקונה או השוכר לקלוף שם אמה על אמה. ו. בחדרים שבישיבות לא ראינו שיניחו אע"א, ואפשר דדמי לביכנ"ס ובית מדרש שאין צריך וצ"ב.

[לבידורים בטל. 5708673]

משחרב ביהמ"ק תיקנו חכמים כמה דברים זכר לחורבן: א. לשייר אמה על אמה בלתי מסויד והיינו הקיר עצמו עם הטיח האפור בלי שום סיד, ואם יש טפטים, שם לא ידיבק. ב. לדעת היעב"ץ די באמה על אמה כנגד פתח הבית וא"צ בכל חדר וחדר, ויש נוהגים בכל חדר. ג. אמה על אמה צריך להיות בריבוע ולא ארוך וצר שיש בו שטח של אמה על אמה, דאין ניכר כ"כ כשאינו בריבוע. ד. לא

"איכה ישבה בדד"

יותר של חברה שלמה, ואז ההתפוררות מביאה את החורבן ע"י האויב מבחוץ.

אומרים חז"ל שני מאמרים שמשלמים אחד את השני. מצד אחד אומרים חז"ל כל דור שלא נבנה ביהמ"ק בימיו כאילו חרב בימיו, היינו שיש כאן אשמה על כל אחד ואחד, לא נבנה בימך, אתה כביכול אשם בסיבת החורבן, והאשמה הזאת גורפת בכל דור, ראשונים כמלאכים ואחרונים כבני אדם, ובאים חז"ל במאמר אחר ואומרים "כל מי שיש בו דעה כאילו נבנה ביהמ"ק בימיו, משמעות הדברים "יש בו דעה" זה לא הכוונה לרמת משכל גבוה.

יש בו דעה, הכוונה שהוא מבין את השורש והסיבה שגרמה לחורבן, על מה אבדה הארץ, אם אתה יודע את הסיבה, אתה כבר על הדרך, אפילו כשיש בך דעה לדעת על מה ולמה, זה כבר כאילו, כי מכאן הדרך סלולה, אם אדם מסתדר עם חברתו הקרובה, עם הצבור, מכאן הדרך סלולה שהכאילו יהפוך לממשי. יה"ר שתהיה בנו הדעה לסלול את הדרך לבניינו של בית מקדשנו במהרה בימינו [הרה"ג בן ציון נשר שליט"א].

חז"ל אומרים ששלושה נביאים התנבאו בסגנון "איכה": משה, ישעיהו וירמיהו.

ירמיהו מקונן על המצב הנתון, איכה יושבה בדד, רואה את ירושלים בחורבנה, והוא מבכה את המצב הנורא. ישעיהו הקדים לראות, כאשר נוכח במצב החברתי המעוות של ירושלים, רואה חברה מתפוררת, מלאתי משפט, צדק ילין בה ועתה מרצחים, שריך סוררים וחברי גנבים כולו אוהב שוחד ורודף שלמונים. **ישעיהו** רואה במצב הזה את החורבן, האויב מבחוץ הוא רק המכה בפטיש להשלים את החורבן, כי החורבן נובע מבפנים, החברה המפוררת הזו היא מה שמחריבה את עצמה. באים חז"ל ומגלים לנו עוד יותר, **משה רבינו** רואה את השורשים של החורבן, כאשר שני בני אדם לא מסתדרים יחד אחד עם השני, איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם, יהודים לא יכולים להסתדר אחד עם השני, ומטריחים אותו לדון ביניהם מהבוקר עד הלילה.

כאן כבר רואים את הצליל הנוגה של איכה יושבה בדד, זה מתחיל במריבה בין שניים. עובר אח"כ למעגל רחב

לע"נ רב אהרן שמעון ב"ר יצחק שלמה ז"ל, לע"נ הרב משה דוד ב"ר שלום העשל ז"ל, לע"נ הרב דניאל ב"ר יעקב ז"ל, לע"נ הרב יעקב יצחק ב"ר אהרן שמעון ז"ל, לע"נ מרת שרה ב"ר יעקב ז"ל, לע"נ מרת צפורה ב"ר אליעזר יצחק ז"ל, לע"נ דינה ב"ר שלום ז"ל